

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2010-12-07

Närvarande: F.d. justitierådet Bo Svensson, regeringsrådet Eskil Nord och justitierådet Ann-Christine Lindeblad.

Ansvarsfördelning mellan bosättningskommun och vistelsekommun

Enligt en lagrådsremiss den 25 november 2010 (Socialdepartementet) har regeringen beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453),
2. lag om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade,
3. lag om ändring i lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall,
4. lag om ändring i lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.,
5. lag om ändring i socialförsäkringsbalken,
6. lag om ändring i lagen (2010:801) om införande av skollagen (2010:800).

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av ämnessakkunniga Christina Fredin.

Förslagen föranleder följande yttrande av Lagrådet:

I lagrådsremissen föreslås ändringar i reglerna om vilken kommun som ska vara ansvarig för stöd och hjälp enligt socialtjänstlagen och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).

Avsikten med ändringarna är att det ska bli tydligare vilken kommun som ska ha ansvar för stöd och hjälp i olika situationer. Ändringarna görs främst för att undvika tvister mellan kommuner och för att stärka den enskildes rättssäkerhet. Enligt de nya reglerna är det i princip bosättningskommunen som i stället för vistelsekommunen ska ansvara för stöd och hjälp till enskilda, dvs. oavsett om han eller hon tillfälligt eller under längre tid vistas i annan kommun. Grundprincipen om vistelsekommunens yttersta ansvar för stöd och hjälp kvarstår men kommer alltså att begränsas och tydliggöras i förhållande till i dag.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 maj 2011.

Förslaget till lag om ändring i socialtjänstlagen

2 kap. 1 och 2 §§ samt 2 a kap. 2 §

Förslaget syftar till att klargöra ansvarsfördelningen mellan kommuner i fråga om stöd och hjälp enligt socialtjänstlagen. Det sker bl.a. genom att de nuvarande bestämmelserna i 2 kap. 3 § samt 16 kap. 1 och 2 §§ förs till ett nytt kapitel, 2 a kap. Kvar i 2 kap. blir 1 § som anger att varje kommun svarar för socialtjänsten inom sitt område, 2 § med vissa ändringar (se nedan) samt 4–6 §§ som handlar om vilka organ som kommunen får använda sig av för att fullgöra sina uppgifter inom socialtjänsten.

2 kap. 2 § innehåller i dag en grundbult i systemet, nämligen en föreskrift om att kommunen har det yttersta ansvaret för att de som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp de behöver. Detta vistelsekommunens yttersta ansvar föreslås bestå i princip, men ansvaret urholkas genom nya föreskrifter om att framför allt bosättningskommunen har förstahandsansvaret för stöd och hjälp åt behövande enskilda, se 2 a kap. 2 och 4 §§. I enlighet härmed föreslås dels att 2 kap. 2 § första stycket ändras på så sätt att orden "de som vistas i kommunen" utgår och ersätts med "enskilda", dels att det införs en ny bestämmelse, 2 a kap. 2 §, om att vistelsekommunen ansvarar för stöd och hjälp enligt 2 kap. 2 §, om inte annat följer av 2 a kap.

I detta sammanhang noterar Lagrådet att avsikten med det remitterade förslaget till 2 kap. 2 § inte är att göra någon ändring i sak i fråga om det yttersta ansvaret. Paragrafen ska endast slå fast att kommunen är det samhällsorgan som har det yttersta ansvaret för att en enskild person får det stöd och den hjälp som han eller hon behöver. Paragrafen reglerar alltså endast kommunens ansvar i förhållande till andra huvudmän men anger inte ansvarsfördelningen mellan olika kommuner.

Mot denna bakgrund föreslår Lagrådet att 2 kap. 1 § och 2 kap. 2 § slås samman till en paragraf som betecknas 2 kap. 1 § och får följande lydelse:

Varje kommun svarar för socialtjänsten inom sitt område och har det yttersta ansvaret för att en enskild person får det stöd och den hjälp han eller hon behöver. Detta innebär ingen inskränkning i det ansvar som andra huvudmän har för att enskilda som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp de behöver.

Bestämmelser om ansvarsfördelningen mellan kommuner i fråga om stöd och hjälp enligt denna lag finns i 2 a kap.

I fråga om den som omfattas av lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. finns särskilda bestämmelser om stöd och hjälp i den lagen.

Rubriken till 2 a kap.

Rubriken till 2 kap. lyder i dag "Kommunens ansvar". Regeringen föreslår ingen ändring av denna kapitelrubrik men föreslår ett nytt kapitel om ansvarsfördelningen mellan kommuner i fråga om stöd och hjälp enligt socialtjänstlagen. Det nya kapitlet placeras omedelbart efter 2 kap. och betecknas 2 a kap. Som rubrik till 2 a kap. föreslås "Om ansvar för stöd och hjälp". Enligt Lagrådets mening är den föreslagna rubriken till 2 a kap. alltför lik rubriken till 2 kap. och ger dessutom läsaren en felaktig uppfattning om av vad 2 a kap. handlar om. Lagrådet föreslår att rubriken i stället ska lyda "Om ansvarsfördelningen mellan kommuner i fråga om stöd och hjälp enligt denna lag".

2 a kap. 1 §

Om Lagrådets förslag till kapitelrubrik godtas kan förevarande paragraf utgå. Det påverkar i så fall numreringen av efterföljande paragrafer i kapitlet.

Lagrådet använder sig i det följande av remissens paragrafnumrering.

2 a kap. 2 §

Lagrådet föreslår att orden "detta kapitel" byts mot "4–6 §§".

2 a kap. 4 §

Lagrådet föreslår att paragrafen förtydligas genom att ges följande lydelse:

Om den enskilde är bosatt i en annan kommun än vistelsekommunen, ansvarar bosättningskommunen för det stöd och den hjälp som den enskilde behöver. Med bosättningskommun avses i detta kapitel

1. den kommun där den enskilde är stadigvarande bosatt, eller
2. om den enskilde är stadigvarande bosatt i en kommun men har sin starkaste anknytning till en annan kommun, den sistnämnda kommunen, eller
3. om den enskilde saknar stadigvarande bostad, den kommun till vilken han eller hon har sin starkaste anknytning.

2 a kap. 5 §

Lagrådet föreslår att ordet "för" byts mot "åt".

2 a kap. 7 §

Lagrådet noterar att vistelsekommunen är skyldig att på begäran bistå med den utredning som bosättningskommunen behöver för att kunna pröva den enskildes behov av stöd och hjälp. Med den formuleringen kan vistelsekommunen begränsa utredningen till vad den anser att bosättningskommunen behöver. Ett alternativ skulle kunna vara att vistelsekommunen ska tillhandahålla den utredning som bosättningskommunen begär. Liknande formuleringar förekommer i 10 §. Saken bör övervägas i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Lagrådet föreslår att paragrafen förtydligas genom att orden "i vissa fall" utgår och att dessa fall i stället anges genom att paragrafen ges följande lydelse:

När en enskild till följd av hög ålder, funktionsnedsättning eller allvarlig sjukdom vill vistas en kortare tid i en annan kommun än bosättningskommunen och behöver stöd och hjälp för detta, är vistelsekommunen skyldig att på begäran

1. bistå med den utredning som bosättningskommunen behöver för att kunna pröva den enskildes behov av stöd och hjälp och
2. verkställa bosättningskommunens beslut.

2 a kap. 8 §

Lagrådet föreslår att orden "bistånd med" utgår och att "verkställighetskostnader" byts mot "dess kostnader" samt – under förutsättning att Lagrådets förslag under 7 § godtas – att hänvisningen till 7 § ändras till 7 § 2.

2 a kap. 9 §

Lagrådet föreslår att punkterna 1 och 2 ändras genom att orden "behövliga insatser erbjuds" byts mot "de insatser som han eller hon behöver lämnas".

2 a kap. 10 §

Lagrådet föreslår att paragrafen förtydligas genom att ges följande lydelse:

En ansökan enligt 9 § ska behandlas som om den enskilde var bosatt i inflyttningskommunen. Är den sökandes behov tillgodosedda i bosättningskommunen, får hänsyn inte tas till den omständigheten när ansökan prövas.

Bosättningskommunen är skyldig att på begäran bistå med den utredning som den andra kommunen behöver för att kunna pröva ansökan.

2 a kap. 11 §

Lagrådet föreslår att paragrafen förtydligas genom att ges följande lydelse:

Ett ärende som avser vård eller någon annan åtgärd i fråga om en enskild person ska flyttas över till en annan kommun, om den som berörs av ärendet har starkast anknytning till den andra kommunen och det med hänsyn till den enskildes önskemål, hjälpbehovets varaktighet och omständigheterna i övrigt framstår som lämpligt.

En kommun som anser att ett ärende ska flyttas över ska begära det hos den andra kommunen. En sådan begäran ska vara skriftlig. Den andra kommunen ska skriftligen och utan dröjsmål meddela sin inställning.

2 a kap. 12 §

Lagrådet förstår inte vad som avses med att "frågan om överflyttning har kommit upp", eftersom frågan alltid har kommit upp först i den kommun som begär överflyttning och därefter också i den andra kommunen när begäran om överflyttning kommit dit. Lagrådet föreslår att paragrafen förenklas genom att ges följande lydelse:

Om berörda kommuner inte är överens om att flytta över ärendet, får den kommun som begärt överflyttning, ansöka om det hos Socialstyrelsen. En sådan ansökan får också göras av en kommun, som inte inom en månad har fått svar från en annan kommun på en begäran om överflyttning.

Socialstyrelsen ska pröva ansökningen så snart som möjligt. Beslut i ärendet ska meddelas inom tre månader från det att ansökan kom in, om det inte finns särskilda skäl för en längre handläggningstid.

2 a kap. 13 §

Lagrådet föreslår att paragrafen förtydligas genom att ges följande lydelse:

Uppgifter som behövs för att en kommun ska kunna ta över ett ärende enligt 11 eller 12 § ska lämnas ut av den kommun som överlämnar ärendet.

16 kap. 6 a §

Lagrådet föreslår att fjärde stycket i förtydligande syfte, och under förutsättning att Lagrådets förslag beträffande 2 a kap. 7 § godtas, ges följande lydelse:

När en bosättningskommun med stöd av 2 a kap. 7 § 2 har begärt att en vistelsekommun ska verkställa ett beslut, ska vistelsekommunen i fall som avses i första och andra styckena betala den särskilda avgiften enligt denna paragraf.

16 kap. 6 e §

Lagrådet föreslår att tredje stycket förtydligas genom att ges följande lydelse:

Om en vistelsekommun enligt 6 a § fjärde stycket ska betala den särskilda avgiften, ska första och andra styckena avse vistelsekommunen.

16 kap. 6 i §

Lagrådet föreslår att paragrafen förtydligas genom att ges följande lydelse:

I fall som avses i 6 a § fjärde stycket ska skyldigheten i 6 f–6 h §§ att rapportera till Socialstyrelsen och till kommunfullmäktige avse även vistelsekommunen.

Förslaget till lag om ändring i lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade

16 §

Avsikten med första stycket är att klargöra att bosättningskommunen inte har något ansvar enligt LSS gentemot funktionshindrade som avses i 16 c §, nämligen de som – enligt beslut av en annan kommun – i bosättningskommunen har ett boende i familjehem eller en bostad med särskild service för barn eller ungdomar som behöver bo utanför föräldrahemmet eller en bostad med särskild service för vuxna eller en annan särskilt anpassad bostad för vuxna (se 9 § 8 eller 9). Bosättningskommunen har inte heller något ansvar enligt LSS gentemot funktionshindrade som avses i 16 d §, nämligen de som – enligt beslut av en annan kommun – i bosättningskommunen är bosatta i familjehem eller hem för vård eller boende enligt 6 kap. socialtjänstlagen, boende för service och omvårdnad för äldre människor enligt 5 kap. 5 § andra stycket eller 7 kap. 1 § första stycket 2 socialtjänstlagen, eller bostad med särskild service enligt 5 kap. 7 § tredje stycket eller 7 kap. 1 § första stycket 2 socialtjänstlagen (se 16 d §).

I det remitterade förslaget uttrycks detta genom en bestämmelse om att en kommuns ansvar enligt denna lag gäller gentemot dem som är bosatta i kommunen, om inte en annan kommun har ansvar enligt 16 c eller 16 d §. Lagrådet föreslår att första stycket förtydligas genom att ges följande lydelse:

En kommuns ansvar enligt denna lag gäller gentemot dem som är bosatta i kommunen. Ansvaret omfattar dock inte dem som är bosatta i kommunen genom beslut av en annan kommun i fall som avses i 16 c eller 16 d §.

Lagrådet föreslår vidare att ordet "ombesörjer" i tredje stycket 2 byts mot "har".

16 a §

Lagrådet föreslår att ordet "Om" i första stycket byts mot "När".

Lagrådet hänvisar till vad som anförts ovan under 2 a kap. 7 § socialtjänstlagen om utredningspliktens omfattning.

16 b §

Lagrådet hänvisar till vad som anförts ovan under 2 a kap. 8 § socialtjänstlagen.

16 c §

Lagrådet föreslår att ordet "är" byts mot "blir".

28 a §

Lagrådet hänvisar till vad som anförts ovan under 16 kap. 6 a § socialtjänstlagen. Ordet "Om" bör bytas mot "När".

28 e §

Lagrådet hänvisar till vad som anförts ovan under 16 kap. 6 e § socialtjänstlagen. Ordet "Om" bör bytas mot "När".

28 i §

Lagrådet hänvisar till vad som anförts ovan under 16 kap. 6 i § socialtjänstlagen. Ordet "Om" bör bytas mot "När".

Övergångsbestämmelserna

Punkt 2

Lagrådet föreslår att orden "kan överta" byts mot "övertar".

Punkt 3

Lagrådet föreslår att orden "de nya föreskrifterna i" utgår.

Punkt 4

Lagrådet föreslår att orden "kan överta" byts mot "övertar".

Förslaget till lag om ändring i lagen om vård av missbrukare i vissa fall

47 §

Lagrådet föreslår att ordet "och" i andra stycket utgår.

Förslaget till lag om ändring i lagen om mottagande av asylsökande m.fl.

Lagrådet föreslår att ordet "omfattas av" i andra och tredje styckena byts mot "avses i" samt att orden "bestämmelserna i" i tredje stycket utgår.

Förslaget till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

51 kap.

21 och 22 §§

Lagrådet föreslår att orden "åt den försäkrade" infogas i båda paragraferna omedelbart efter ordet "insatser".

Förslaget till lag om ändring i lagen om införande av skollagen

Lagrådet föreslår att hänvisningen till "skollagen (1985:1100)", jfr 3 § införelagen, ersätts med "1985 års skollag" och att "istället" skrivs "i stället".